

מעבר צודק לכלכלה דלת פחמן

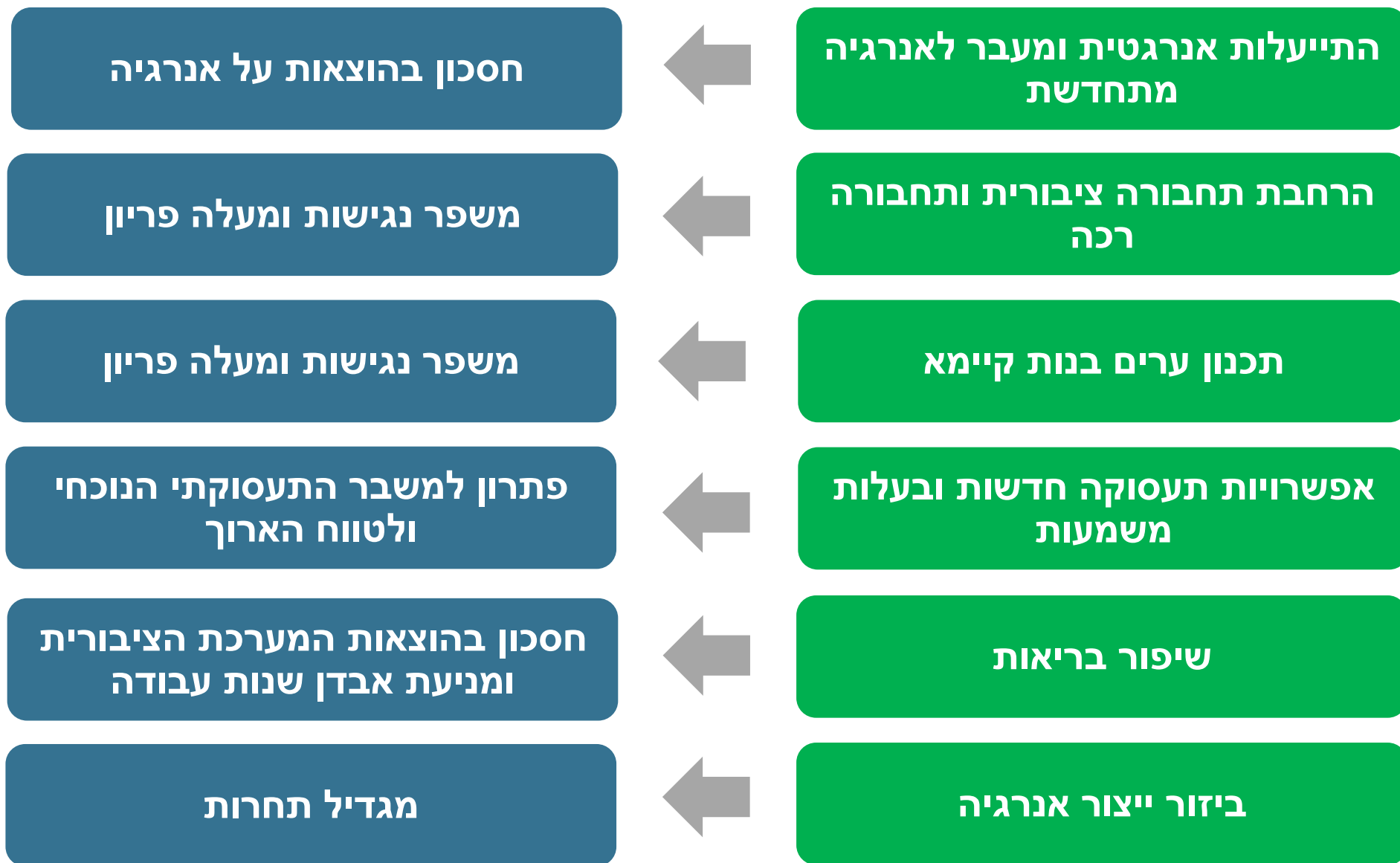
פרופ' נתן זוסמן, דפנה אבירם-ניצן והילה שואף-קולביץ

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

יום עיון להנהלת משרד האוצר 8.2.22

מעבר לכלכלה ירוקה מאפשר צמיחה מכלילה

בטווח הקצר תיתכן פגיעה באוכלוסיות וסקטורים מסוימים

הכלים הרגולטוריים הנדרשים לצורך הטמעת המעבר, כגון מיסוי צריכת דלקים מזהמים (מס פחמן), עשויים בטווח הקצר להביא ל:

פגיעה בתעסוקה
בסקטורים מזהמים

עליית מחירים
חשמל, דלק ומוצרים אחרים

כמו כן קיים חשש כי ההנאה מהתועלות שבמעבר לא תטפף לשכבות החלשות, אלא תהיה מנת חלקם של משקי בית להם ההון הראשוני הנדרש לביצוע המעבר (התקנת פאנלים סולאריים, שדרוג מגורים ורכב לתקן ירוק).

אי שוויון בהנאה
מתועלות

דוגמאות מהעולם למדיניות "מעבר צודק"

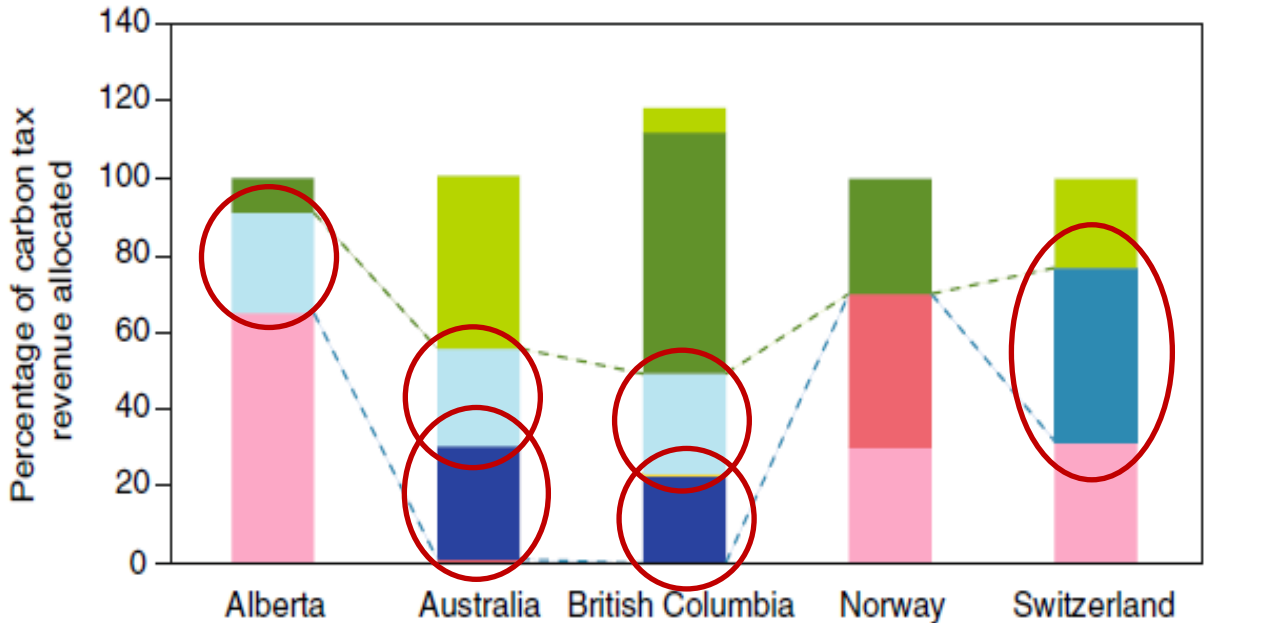

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

דוגמאות מהעולם: מדיניות ל-"מעבר צודק"

חלוקה מחדש של הכנסות ממס פחמן (קנדה, אוסטרליה)

Government budget

- General funds
- Green spending (infrastructure, buildings, R&D, renewables)

Recycling to firms

- Transfers to firms that are particularly affected
- Tax cuts for firms

Recycling to households

- Uniform lump-sum transfers to households
- Directed transfers to particularly affected households
- Other tax cuts for households
- Progressive tax cuts for households

הפחתת מיסים אחרים
(מע"מ, מס חברות)

מענקים למשקי בית
(שווים לכולם, או ממוקדים למשקי בית נבחרים)

הפניה להשקעות ממשלתיות
(כפי שנפרט בהמשך)

דוגמאות מהעולם: מדיניות להבטחת "מעבר צודק" השקעה בסקטורים ובאזורים פגיעים (האיחוד האירופי)

במסגרת תכנית הגרין דיל התחייב האיחוד אירופי לתת תמיכה וליווי לסקטורים ואזורים שיפגעו מהמהלך.

EUROPEAN
GREEN
DEAL

100 מיליארד יורו
לשנים 2021-2027

למטרות הבאות:

קרן להשקעות באזורים פגיעים

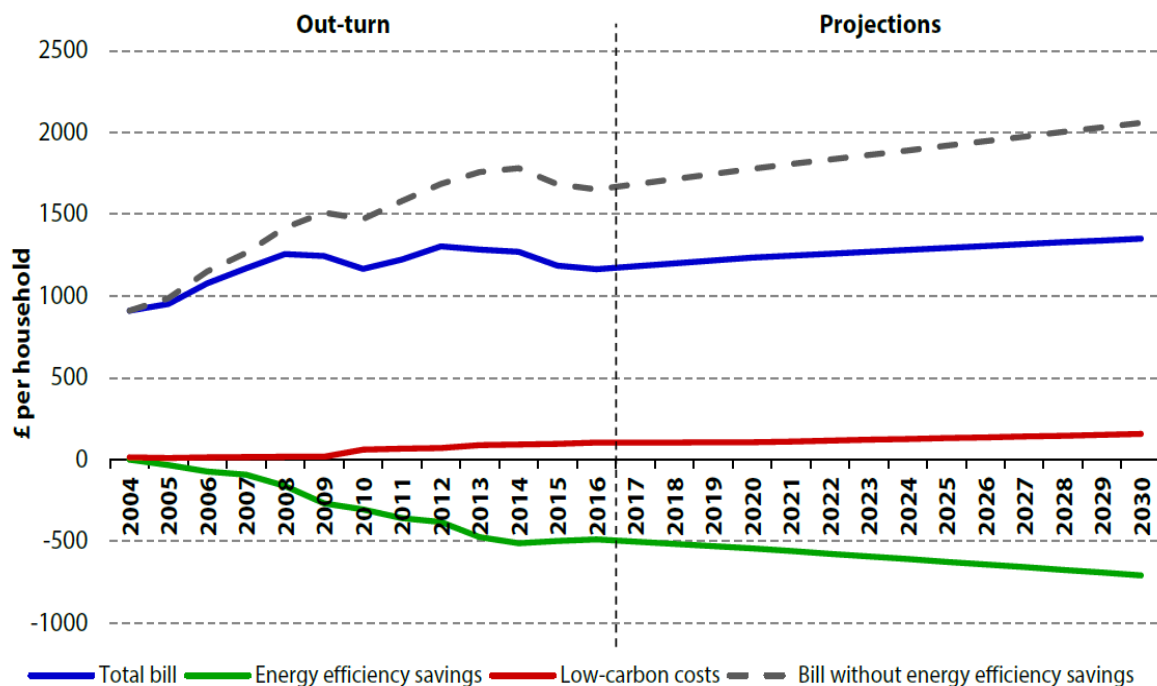
תוכניות להסבה מקצועית לעובדים

תמריצים ליזמות פרטית באזורים פגיעים

דוגמאות מהעולם: מדיניות להבטחת "מעבר צודק" השקעה במימון התייעלות אנרגטית של משקי בית פגיעים

התייעלות בצריכת חשמל ואנרגיה לצרכי חימום/קירור (בריטניה)

עלות ממוצעת לשנה של חשבונות אנרגיה למשקי בית
בבריטניה (חשמל וגז), שנים 2004-2030

זיהוי אוכלוסייה עניה אנרגטית

משקי בית אשר ההוצאה הבסיסית שלהם על אנרגיה לפי סל בסיסי מוגדר של צריכה מהווה יותר מ-10% מהכנסות משק הבית. לרוב אוכלוסייה באזורים קרים במיוחד.

תקנים מחמירים ליעילות אנרגטית של מוצרי חשמל

(בפרט לחימום מים ומגורים)

תמיכה ממשלתית בהחלפה הדרגתית של אמצעי החימום בבתים ובשיפור בידוד הבתים

דוגמאות מהעולם: מדיניות להבטחת "מעבר צודק"

השקעה במימון התייעלות אנרגטית של משקי בית פגיעים

התייעלות בצריכת דלק לתחבורה (צרפת)

קריטריונים לואוצ'ר לרכישת רכב חדש/יד שניה תמורת גריטת רכב ישן, צרפת 2019

CO2 (g/km)	Consumer income condition	Age/Energy of the old vehicle to be scrapped	Amount of the scrapping scheme according to the replacement vehicle to be bought (€)			
			2018		2019	
			Second-hand vehicle	New vehicle	Second-hand vehicle	New vehicle
0 – 20	Non-taxable	Diesel before 01/01/2006, Petrol before 01/01/1997	2,000	2,500	2,500	2,500
	Non-taxable with a commuting distance > 30km		N/A	N/A	5,000	5,000
	Taxable	Diesel before 01/01/2001, Petrol before 01/01/1997	1,000	2,500	1,000	2,500
21 – 50 for PHEV with average autonomy of 40km WLTP or 50km NEDC	Non-taxable	Diesel before 01/01/2006, Petrol before 01/01/1997	2,000	2,000	2,500	2,500
	Non-taxable with a commuting distance > 30km		N/A	N/A	5,000	5,000
	Taxable	Diesel before 01/01/2001, Petrol before 01/01/1997	1,000	1,000	1,000	2,500
21 – 122	Non-taxable	Diesel before 01/01/2006, Petrol before 01/01/1997	2,000	2,000	2,000	2,000
	Non-taxable with a commuting distance > 30km		N/A	N/A	4,000	4,000
	Taxable	Diesel before 01/01/2001, Petrol before 01/01/1997	1,000	1,000	1,000	1,000

מענקים/ואוצ'רים לגריטת רכבים ישנים ומזהמים (עד 5000 יורו)

דיפרנציאליים על פי דרגת הזיהום של הרכב שנמסר לגריטה, ודרגת הזיהום של הרכב שנרכש ע"י הוואוצ'ר. אך גם על פי הכנסת משק הבית והמרחק שבין מקום מגוריו למקום העבודה של המפרנסים.

הטבה/קנס במיסי רישום עליה לכביש bonus/malus (מענק עד 6000 יורו, קנס עד 10,500 יורו)

שיטה זו מאפשרת איזון תקציבי, כאשר קנסות על רכישת רכבים מזהמים מממנים מענקים על רכישת רכבים ירוקים

פטור מאגרה שנתית ע"ס 160 יורו

דוגמאות מהעולם: מדיניות להבטחת "מעבר צודק" השקעה במימון התייעלות אנרגטית של משקי בית פגיעים

סבסוד מעבר לייצור עצמי של אנרגיה מתחדשת (בריטניה)

בבריטניה כיום כ-900,000 משקי בית (3.2% ממשקי הבית בבריטניה) הרכיבו לוחות סולאריים בביתם, רובם במסגרת פרויקט יזום של הממשל אשר עירב השתתפות במימון ההתקנה.

המלצות

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

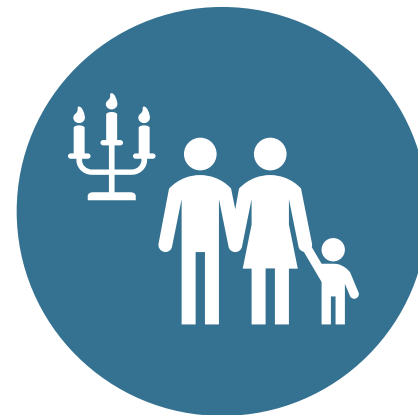

המלצות להחלת מעבר צודק למשק דל פחמן בישראל

1. איתור ומיפוי אוכלוסיות פגיעות

**מיפוי של פוטנציאל הפגיעה
בתעסוקה**
בצמוד ליציאה עם צעדים רגולטורים
מתוכננים

**זיהוי האוכלוסיות בישראל
הסובלות מעוני אנרגטי**
הגדרת סל צריכת אנרגיה בסיסי מותאם
לקונטקסט הישראלי

המלצות להחלת מעבר צודק למשק דל פחמן בישראל

הפחתת נטל המעבר על אוכלוסיות שאותרו כפגיעות

2.

ייעול בצריכת אנרגיה לתחבורה

- ✓ מענקי גריטה דיפרנציאליים (הכנסה ונגישות) לשדרוג רכבים מזהמים וזוללי דלק
- ✓ הטבות באגרות רכב שנתיות ובמיסי רכישה לרכבים חסכוניים בדלק

- ✓ השקעה בתשתיות תחבורה ציבורית לפריפריה, ובפרט הכפרית והערבית
- ✓ שיפור תשתיות תקשורת, כגון אינטרנט מהיר, בפריפריה הכפרית

מסלול התחדשות עירונית לשדרוג מבנים

- ✓ במבנים היושבים בתוך ריכוזי אוכלוסיות מאשכול סוציו-אקונומי נמוך
- ✓ באזורים גאוגרפיים בהם אקלים חם או קר במיוחד, כגון מחוזות צפון ודרום.

ייעול צריכת אנרגיה ביתית

- ✓ סבסוד או מימון משולב של בידוד מבני מגורים
- ✓ הפחתת מיסוי ומכס על מזגנים ואמצעי חימום בדירוג אנרגטי גבוה

המלצות להחלת מעבר צודק למשק דל פחמן בישראל

הפחתת נטל המעבר על אוכלוסיות שאותרו כפגיעות

2.

מימון תוכניות להכשרה והסבה מקצועית

- ✓ לעובדים בענפים/אזורים פגיעים שעלולים לאבד את מקום עבודתם.
- ✓ לתחום האנרגיה המתחדשת, שיטות יצור חדשות וירוקות, תחום המחזור והכלכלה המעגלית, מיומנויות טכנולוגיות בסיסיות לעבודה ומתן שירותים מרחוק

תמריצים לניתוב השקעות פרטיות לסקטורים ירוקים ולאזורים פגיעים

- ✓ הרחבת מענקים למו"פ ירוק (הזדמנות למינוף צמיחה)
- ✓ מענקים מפעליים או החזרי מס כנגד התייעלות אנרגטית

ביזור ייצור החשמל למשקי בית וליצרנים קטנים ובינוניים

- ✓ שיפור והרחבת מערכת ההולכה לאזורים מרוחקים בפריפריה
- ✓ סיוע במימון התקנת פאנלים סולאריים על גגות משקי בית שאותרו כפגיעים.

המלצות להחלת מעבר צודק למשק דל פחמן בישראל

שיתוף ורתימת הציבור
הישראלי

3.

יצירת פלטפורמות לשיתוף

הציבור לאורך התהליך

- ✓ לספק אינפורמציה ושקיפות
- ✓ להנגיש למקבלי ההחלטות את עמדותיהן וצרכיהן של האוכלוסיות המושפעות מן המהלכים כבר בשלב גיבוש כלי המדיניות